

مکان‌های مردمی

راهنمای طراحی فضاهای باز عمومی

کلر کوپر مارکوس - کارولین فراتسیس
ترجمه نغمه مفیدی نژاد

مکان‌های مردمی

راهنمای طراحی فضاهای باز عمومی

کلر کوپر مارکوس - کارولین فرانسیس

ترجمه نغمه مفیدی نژاد

انتشارات تخصصی هنر،
معماری و شهرسازی

کتابخانه کسری

مکان‌های مردمی: راهنمای طراحی فضاهای باز عمومی / ویراستاران [کلر کوپر مارکوس، کارولین فرانسس؛ مترجم نغمه مفیدی‌نژاد.

مشهد: کتابکده کسری، ۱۳۹۴.

۳۰۰ ص: مصور (بخشی رنگی)، جدول، نمودار.

شابک:

۹۷۸-۶۰۰-۶۵۰۹-۴۳-۳

فهرست نویسی: فاپا

People places : design guidelines for urban open space , 2nd, ed, c1998.

یادداشت: عنوان اصلی:

یادداشت: کتابنامه.

عنوان دیگر: راهنمای طراحی فضاهای باز عمومی.

Public spaces -- United States

موضوع: فضاهای عمومی -- ایالات متحده

Plazas-- United States

موضوع: میدان‌ها-- ایالات متحده

Public spaces

موضوع: فضاهای عمومی

Plazas

موضوع: میدان‌ها

Marcus, Clare Cooper

شناسه افزوده: مارکوس، کلر کوپر، ۱۹۳۴ - م.، ویراستار

Francis, Carolyn

شناسه افزوده: فرانسس، کارولین، ۱۹۵۶ - م.، ویراستار

شناسه افزوده: مفیدی‌نژاد، نغمه، ۱۳۵۹ - مترجم

رده بندی کنگره:

NA۹۰۵۳/ف۶م۷ ۱۳۹۴

۷۱۱/۴۰۹۷۳

رده بندی دیویی:

۳۹۵۲۹۱۲

شماره کتابشناسی ملی:

کتابکده تخصصی هنر، معماری و شهرسازی کسری

مکان‌های مردمی

راهنمای طراحی فضاهای باز عمومی

کلر کوپر مارکوس - کارولین فرانسس

مترجم: نغمه مفیدی‌نژاد

ویراستار: مهدی آتشی

صفحه آرای: منا گندمکار

چاپ اول: تابستان ۱۳۹۴

چاپ دوم: بهار ۱۴۰۰

شمارگان: ۵۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۵۰۹-۴۳-۳

انتشارات: کتابکده کسری

نشانی: مشهد، فلسطین ۱۴ پلاک ۱۰ تلفن: ۳۷۶۷۰۰۱۹ ۰۵۱

وبسایت و فروشگاه اینترنتی: www.kasrapublishing.ir

کلیه حقوق چاپ و نشر این کتاب برای انتشارات کتابکده کسری محفوظ است. هرگونه تصویربرداری و تکثیر اعم از نسخه کاغذی و دیجیتال و... از تمام یا بخشی از کتاب ممنوع و موجب پیگرد قانونی است.

پیش‌گفتار مترجم

انسان موجودی اجتماعی است، وجود فضاهای عمومی در یک شهر که مردم بتوانند در آن به فعالیت‌های گروهی بپردازند، جوابی است در جهت نیاز انسان به زندگی جمعی و حضور در فضاهای باز عمومی. قطعاً کیفیت و کمیت این فضاها تاثیر بسیار زیادی بر نوع رفتارهای اجتماعی داشته و به آنها سمت و سو می‌بخشند.

در سال‌های اخیر، توجه به اینگونه فضاها در شهرها و اماکن عمومی به صورت یک رویکرد عمومی در آمده است که معماری و شهرسازی ایران نیز از این امر مستثنی نبوده است. نمونه چنین رویکرد مثبتی به فضاهای باز را می‌توان با نگاهی گذرا به سطح شهرهایمان به عینه مشاهده کرد. توجه به میداين، پیاده‌راه‌ها، خیابان بازارها، پارک‌های عمومی و... که احداث و یا مجدداً ساماندهی می‌شوند، نشانه‌های بارز این رویکرد می‌باشد.

در چنین وضعی؛ مطالعه منابع مربوط به تجارب سراسر دنیا و نقد و تحلیل آن برای معماران حرفه‌ای و دانشجویان کنجکاو، مناسب و ضرورت بیشتری می‌یابد. در این میان منابع کتابخانه‌ای مختصری وجود داشت که بتواند آگاهی‌های تجربه شده سایر شهرها را در اختیار مهندسين و مشاورین قرار دهد. با جستجو در میان منابع موجود و مورد کاربرد فراوان در زمینه فضاهای باز عمومی، چه از دیدگاه طراحی شهری، طراحی معماری و چه منظر، یکی از مهم‌ترین منابع و پرکاربردترین آنها کتاب *People Places* است. کتابی حاوی موضوعات پایه و اساسی و مهم‌تر از آن نگاهی کاربردی و عملی به موضوع و همراه با نمونه‌های مطالعاتی بسیار و با پشتوانه تحقیقاتی دقیق و علمی است که در طول فعالیت حرفه‌ای خود با آن آشنا شده و اقدام به ترجمه آن نمودم.

درباره کتاب

این کتاب حاصل تلاش چند تن از اساتید دانشگاه برکلی، دانشجویان و فارغ التحصیلان دپارتمان معماری و معماری منظر این دانشگاه در چندین سال پیاپی است که کاربرد فضاهای باز عمومی در آمریکای شمالی و دیگر کشورها را مورد بررسی قرار داده است. طیف گسترده‌ای از فضاهای باز که استفاده جمعی و عمومی داشته در هفت

بخش مورد بحث قرار گرفته است؛ پلازاها، پارک‌های محله و پارک‌های کوچک، محوطه دانشگاه‌ها، محوطه سرای سالمندان، فضاهای باز برای کودکان و فضاهای باز بیمارستانی. در هر بخش با بررسی مقالات و سوابق مرتبط و نیز نمونه‌های موردی و نگاهی موشکافانه به جزئیات، نحوه حضور و استفاده مردم به نقاط قوت و ضعف اینگونه پروژه‌ها می‌پردازد و راهکارهایی را در اختیار متخصصین قرار می‌دهد. بعد از چاپ اولین ویرایش این کتاب تغییرات چشمگیری در ایجاد فضاهای عمومی رخ داد که مصوبه مرکز معلولان جسمی آمریکا (ADA) و الزام طراحی مناسب برای تمامی افراد از این جمله است. ارائه نکات کلیدی در طراحی فضای باز از کلیات تا جزئیات، نه تنها کتاب را به مرجعی دائمی و فرازمانی برای طراحی منظر تبدیل کرده است که مطالعه آن برای معماران و طراحان شهری ضرورتی غیر قابل انکار است. گرچه نویسندگان بر لزوم همزمانی طراحی فضاهای باز در پروژه‌های دارای فضای باز جمعی، طی مراحل طراحی هر پروژه‌ای صحنه گذاشته‌اند و مشارکت طراحان منظر را از زمان برنامه ریزی لازم دانسته‌اند اما در عمل، بسیاری از پروژه‌ها بدون مداخله طراح منظر، تصمیم‌گیری، برنامه‌ریزی و مکان‌یابی می‌شوند. از این رو داشتن حداقل اطلاعات مرتبط، معماران و طراحان شهری را قادر می‌سازد تا ملاحظات کلی و پیش‌بینی‌های لازم در طرح‌های معماری و شهری در نظر گرفته شود.

درباره نویسندگان

کلر کوپر مارکوس^۱، استاد بازنشسته معماری و معماری منظر از دانشگاه برکلی کالیفرنیا که نویسنده کتاب‌های بسیاری است.^۲ کارولین فرانسویس^۳، استاد دپارتمان معماری و معماری منظر دانشگاه کالیفرنیا در برکلی. همکار و مشاور در برنامه‌ریزی و طراحی پروژه‌های متنوع با تاکید بر فرایندهای مشارکتی و نیازهای کودکان است.

1- Clare Cooper Marcus

۲- از جمله آثار این نویسنده می‌توان به *Easter Hill Village*, 1975 و *Housing as if People Mattered*, 1986 و *Healing Garden*, 1998 اشاره کرد.

3- Carolyn Francis

درباره ترجمه

ترجمه این کتاب با کندی و طی سال‌های متمادی انجام گرفت، بزرگ‌ترین مشکل در فرآیند ترجمه آن طیف گسترده و تنوع مطالب، زیاد بودن عناوین فرعی و تنوع گفتاری به خاطر تعدد افراد موثر و گردآورنده مطالب در هر بخش بود. در بازنویسی‌های متعدد این ترجمه سعی شده است تا خواص و کیفیات متن اصلی از دست نرود و نهایت امانتداری نسبت به متون صورت گیرد ولی برحسب نیاز بعضی از متون و جملات دستخوش تغییرات اندک شده است. از جمله این تغییرات می‌توان به تبدیل تمامی مقادیر و واحدهای کتاب به سیستم استاندارد متریک اشاره کرد که خواننده فارسی زبان آشنایی و تسلط بیشتری بر واحدهای مذکور دارد. بیشتر تصاویر کتاب در جهت بالا بردن کیفیت، دوباره جستجو و در صورت دستیابی به عکس مشابه با عکس اصلی متن جایگزین شده است. در این جایگزینی حداکثر دقت صورت گرفته تا پیام و موضوع اصلی عکس تغییر نکند. با توجه به بستر اصلی تحقیق انجام شده (آمریکای شمالی) ملاحظه اساسی در مطالعه ترجمه کتاب این است که در به کارگیری توصیه‌ها و پیشنهادات، تفاوت‌های منطقه‌ای در نظر گرفته شود. بدیهی است که موضوع، مشابه‌سازی فرهنگی نیست بلکه هدف درک نوع نگاه موشکافانه مولفین به موضوع و تفسیر درست اطلاعات و در نهایت رسیدن به نتیجه و دستورالعمل‌های کاراست. اگرچه بسیاری از مطالب مطرح شده در جوامع شهری مشترک است اما در مواردی نیز تفاوت‌هایی و به ندرت تضادهایی نیز وجود دارد. به طور مثال تمامی ملاحظات موجود در کتاب در خصوص تفاوت‌های فرهنگی میان نژادهای مختلف ساکن در مناطق شهری آمریکا و یا مسائل مرتبط با گرداندن حیوانات، در محیط اجتماعی امروز ایران موضوعیت ندارد. از سوی دیگر ملاحظات اجتماعی دیگری در محیط‌های اجتماعی چون ایران نیز وجود دارد که بایستی در نظر گرفت. لازم است الگوهای رفتاری مردم با زمینه تطبیق داده شوند و استانداردهای موجود در کتاب با استانداردهای ملی جایگزین شوند. نکاتی از این دست به طور قطع مورد توجه مخاطبین تخصصی کتاب خواهد بود.

با توجه به تغییر الگوهای رفتار اجتماعی در تمامی جوامع، حاصل سبک زندگی جدید و بهره‌گیری روزافزون انسان‌ها از ابزارهای دیجیتال، لازم است مطالب کتاب به گونه‌ای منطبق با این تغییرات توسعه یابد. فراگیری استفاده از کامپیوتر و ابزارهای هوشمند، استفاده روزافزون از شبکه‌های اجتماعی و تجربه فضا و اجتماعات مجازی به طور قطع تأثیرات عمیقی در کیفیت زندگی اجتماعی انسان می‌گذارد، موضوعی که به طور ویژه بر فضاهای جمعی و عمومی تأثیرگذار خواهد بود.

با هجوم تفریحات ناسالم امروزی به زندگی گروه‌های سنی مختلف به ویژه در جوامع در حال پیشرفتی چون ایران و عدم امکان مقابله جامعه و نهادهای اجتماعی و حکومتی با این هجمه، ضرورت وجود فضاهای باز جمعی و گسترش فعالیت‌های سالم انسانی دوچندان است. زندگی جمعی، نوع دوستی، ارتباط سالم اجتماعی و... به عنوان ارزش‌های یک اجتماع از طریق شعار، دستورالعمل و یا حتی تعیین آرمان و سند چشم‌انداز و امثال هم محقق نمی‌گردد. بلکه نیاز به ایجاد بستر مناسب و محیط فیزیکی کارآمد دارد تا ارزش‌های اجتماعی تداوم یافته و توسط محیط پشتیبانی گردد؛ موضوعی که هدف اصلی کتاب پیش روست.

سپاسگزاری

این ترجمه محقق نمی‌شد مگر با کمک و راهنمایی دوستان و همکاران. از آقایان دکتر وحید ابراهیمی و مهندس سعید مدقق که زحمات بازخوانی دقیق متن را به عهده گرفتند و از مهندس مهدی آتشی مدیر مسئول انتشارات کتابکده کسری که ویرایش متن را به عهده داشتند، بسیار سپاسگزارم. از دوست و همکار عزیزم خانم مهندس سلمان‌زاده که مرا یاری نمودند متشکرم. در پایان، صمیمانه از همسرم که با همدلی، همراهی و همکاری خود امکان کار را برایم فراهم نمود و راه را برایم هموار نمود کمال تشکر را دارم. از خوانندگان محترم تقاضا دارم نظرات خود در خصوص این ترجمه را از طریق آدرس ایمیل زیر به اطلاع اینجانب برسانند.

n.mofidi.n@gmail.com

نغمه مفیدی نژاد

مرداد ۱۳۹۴

فهرست

مقدمه مکان‌های عمومی و توصیه‌های طراحی

فصل یک پلازای شهری

آیا می‌توان برای یک پلازای شهری، قواعد معماری‌های در نظر گرفت؟	۱۱
تعاریف	۱۲
سوابق مطالعاتی پلازاها	۱۲
پلازاها در چشم‌انداز کنونی آمریکا	۱۳
تیپولوژی پلازاهای مرکز شهر	۱۷
توصیه‌های طراحی	۲۱
مطالعات موردی	۴۸
چک لیست بازنگری طراحی	۶۶
منابع	۷۰

فصل دو پارک‌های محله‌ای

تاریخ پارک‌های آمریکا	۷۳
آینده پارک‌های محلی	۷۴
سوابق مطالعاتی پارک‌ها	۷۵
توصیه‌های طراحی	۷۶
نیازهای مخاطبین خاص پارک	۷۸
انواع فعالیت‌ها	۸۷
مطالعات موردی	۹۵
چک لیست بازنگری طراحی	۱۱۱
منابع	۱۱۶

فصل سه پارک‌های کوچک و بسیار کوچک

توصیه‌های طراحی	۱۲۰
مطالعات موردی	۱۳۴
چک لیست بازنگری طراحی	۱۳۷
منابع	۱۳۹

فصل چهار فضاهای باز محوطه دانشگاه‌ها

سوابق مطالعاتی در مورد فضاهای باز دانشگاهی	۱۴۲
توصیه‌های طراحی	۱۴۲
مطالعات موردی	۱۶۰
چک لیست بازنگری طراحی	۱۶۴
منابع	۱۶۷

فصل پنج فضاهای باز در مسکن سالمندان

طراحی و روند سالمندی	۱۸۵
تهیه مسکن برای سالمندان	۱۸۵
سوابق مطالعاتی طراحی برای افراد ساخورده	۱۸۶
توصیه‌هایی جهت برنامه‌ریزی سایت، طراحی و ارائه جزئیات	۱۸۷
راهکارهایی براساس نیازهای روانشناختی و اجتماعی سالمندان	۱۹۰
نیازهای ساکنان مبتلا به بیماری آلزایمر	۲۰۷
در مکان‌های درمانی خاص	۲۰۸
مطالعات موردی	۲۱۳
چک لیست بازنگری طراحی	۲۱۸
منابع	

فصل شش فضاهای باز برای کودکان

اهمیت محیط پیرامون	۲۲۲
سوابق مطالعاتی	۲۲۳
بازی و رشد در فضای مراقبت از کودکان	۲۲۴
توصیه‌های طراحی	۲۲۶
مطالعات موردی	۲۴۹
چک لیست بازنگری طراحی	۲۵۵
منابع	۲۵۹

فصل هفت فضاهای پیاده‌روی و پیاده‌روی

سیر تکاملی طراحی بیمارستان، نظریه پزشکی و تدارک فضاهای بیرونی	۲۶۳
تحقیقات پزشکی در مورد رابطه سلامت و محیط	۲۶۵
سوابق مطالعاتی	۲۶۶
یافته‌های کلیدی	۲۶۷
توصیه‌های طراحی	۲۷۲
مطالعات موردی	۲۸۲
چک لیست بازنگری طراحی	۲۸۶
منابع	۲۸۸

فصل هشت ارزش‌های پس از بهره‌برداری

سطوح و انواع ارزیابی	۲۹۱
تمرینی در نقد و بررسی طراحی	۲۹۲
براساس نیازهای بشری	۲۹۴
تمرینی در ارزیابی بعد از بهره‌برداری	۲۹۹
نتیجه‌گیری	۳۰۰
منابع	

مقدمه مکان‌های عمومی و توصییه‌های طراحی

(بازارهای خرید، آمفی‌تئاتر، استادیوم، هتل و سالن کنفرانس، پارک‌های محله و حیاط مدرسه). هرچند ممکن است ما از اینکه فضاهای عمومی و نیمه عمومی، اکنون جزء قلمروهای خاص برای گروه‌های سنی متفاوت (حیاط مدرسه، محوطه دانشگاه، ...) یا گروه‌های قومی - فرهنگی متفاوت (زمین بازی آمریکای لاتینی‌ها) است ناراضی باشیم، این ویژگی و تنوع مخاطبین، حقیقتی از زندگی امروزی است. میدان شهر قرون وسطی یا پلازای ایتالیایی نمی‌تواند سرمشقی در شیوه‌های عملکردی ارائه کند، اما آموزه‌های خوبی در زمینه فرم، مانند تناسب ارتفاع و عرض، حس محصوریت و مبلمان شهری برای ارتقاء میزان و نحوه استفاده و کاربرد دارد.

بسیاری از فضاهای عمومی به طور پراکنده در ایالات متحده طبق نمونه‌های اروپایی شکل داده شده‌اند، در حالی که درک کمی از این موضوع دارند که موفقیت آنها در اروپا بطور زیادی براساس محیط پیرامون، کاربری زمین و مولد فعالیت‌ها (عملکرد فضاهای پیرامونی که سبب جذب مخاطب و فعالیت می‌شود) و نماد تاریخی قابل توجه می‌باشد. برای مثال میدان عمومی بستان که پلازای سینا را الگو قرار داده، یکی از فضاهای عمومی با کم‌ترین میزان استفاده شناخته شد، که به طور واضح خواستار تکمیل و به انجام رساندن معماری بوده تا اینکه نیازهای رفاهی انسان‌ها را برآورده سازد.

در شهرهای ما مشتری‌تجاری‌ها جایگزین مخاطبین سازمان‌های دولتی و عمومی (در حمایت از جشنواره‌های تجاری موفق) شدند. با ایجاد میدان جیردلی آدر سانفرانسیسکو، در شهرهای سرتاسر شمال آمریکا (و اخیراً در اروپا) نوع جدیدی از فضاهای نیمه عمومی همراه با بوتیک، کافه و مغازه‌های خاص بوجود آمد. برخی با این روند مخالفت کردند و چنین مکان‌هایی را تنها برای کسانی قابل دسترس دانستند که پول خرج می‌کنند. اما حقیقت این است که اکثر کاربران خیلی پول خرج نمی‌کنند و فقط برای دیدن ویتترین مغازه‌ها، نشستن و تماشای جمعیت آمده‌اند. شکی نیست چنین مکان‌هایی به کل شهر زندگی می‌بخشند؛ این مکان‌های پرجنب‌وجوش حداقل به اندازه مرکز خرید جذاب شده‌اند.

در گذشته اغلب پلازا یا میدان شهر قرون وسطایی، قلب شهر بود؛ محلی برای ملاقات و فعالیت در فضای باز، مکانی برای خرید و فروش، جشن‌ها و اعدام‌ها، مکانی که فرد برای شنیدن اخبار روز، خرید مواد خوراکی، برداشتن آب، صحبت در مورد مسایل سیاسی یا تماشای دنیای اطراف به آنجا می‌رفت. در واقع بعید به نظر می‌رسید که زندگی شهری بدون پلازا یا میدان شهری می‌توانست به خوبی جریان داشته باشد. در برخی کشورها هنوز هم فضای باز عمومی، مکان قابل توجهی برای نمایش قدرت افراد حامی یک حزب سیاسی است (تصویر ۱-C را مشاهده کنید). باید خاطر نشان ساخت که تقریباً هر تظاهرات سرنوشت‌سازی برای تغییرات سیاسی در اروپای شرقی، شمال اروپا و چین در اواخر دهه‌ی ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ در خیابان‌ها و میادین اصلی پایتخت رخ داده‌است.

از آنجایی که اهمیت و توجه به سوابق تاریخی گذشته، براساس مطالعه و تئوری فرم شهر پایه‌گذاری شده‌است، اهمیت کمتری به روند تاریخی کارکرد شهری یا رابطه متقابل بین فرم و عملکرد داده شده‌است. در واقع اکثر مردم، دیگر به مکانی مرکزی در فضای باز، برای خرید مواد غذایی، برای پمپ مشترک آب و یا برای شنیدن اخبار جارچی شهر نمی‌روند، بلکه آنها در فضای خصوصی خانه‌هایشان به فعالیت‌های اجتماعی خود می‌پردازند، جایی که تمام امکانات از آب و برق تا اخبار، نامه، آگهی و حتی کار مبتنی بر کامپیوتر در اختیارشان است. اما باز هم ما معتقدیم بسیاری از مردم مشتاق و علاقمند به زندگی جمعی و حضور در فضاهای عمومی هستند، ولو اینکه تنها برای زمان کوتاهی هنگام صرف ناهار در مرکز شهر باشد. همانطور که مایکل فور عضو شهرداری لوس آنجلس به این نتیجه رسیده‌است که ما اغلب به زندگی تنها و محدود به ماشین‌هایمان سوق داده می‌شویم... مردم به دنبال روش‌هایی هستند تا از ماشین‌هایشان بیرون آیند و هم‌تراز مردم و دیگر انسان‌ها در یک مرکز شهری زندگی کنند. (Morgan, 1996, 59)

بیشتر فعالیت‌هایی که معمولاً در خانه رخ می‌داد (کار، تحصیل، آموزش، برگزاری مراسم ازدواج، تولد، سوگواری) به مکان‌های خاصی انتقال داده شده‌اند. بنابراین فعالیت‌های عمومی پلازای مرکزی (خریدها، اجرای نمایش، ورزش‌ها و ملاقات‌ها) نیز به مکان‌های خاص دیگری انتقال یافته است

1- Sienna's plaza

2- Ghirardelli

قرار گرفته‌اند. برای مثال مسیرهای طولانی ویژه پیاده‌روی یا دوچرخه‌سواری در محیط‌های شهری به وجود آمده‌اند. باغ‌های عمومی که در آن افراد در قطعات کوچک سبزیجات می‌کارند و توسط گروهی از محلی‌ها که از مالکان شخصی یا عمومی اجاره شده، ایجاد می‌شود. همچنین در بعضی مواقع توسط شرکت‌ها یا موسسات، پارک اداری برای کارمندانشان ایجاد شده‌است. مسیرهای پیاده‌روی و دوچرخه‌سواری، معمولاً توسط بخش دولتی، در امتداد مسیر راه‌آهن یا خطوط مترو گسترش یافته‌اند. حیاط مدارس از زمین آسفالت معمولی به پارک مدرسه و فضاهای دارای درخت و چمن تغییر یافته‌اند. خیابان‌ها بر ترافیک سواره بسته شده‌اند و در شمال اروپا به «قلمرو پیاده» تبدیل شده‌اند؛ جایی که عابران و ماشین‌ها به طور برابر در فضایی سهیم می‌شوند؛ یا «خیابان‌های پیاده‌روی» که ورود وسایل نقلیه بعد از ساعت ۹ صبح ممنوع و تبدیل به یک بازار و مرکز خرید می‌شود. تمام گزارشات رسانه‌ای از روندی رو به رشد در جشنواره‌های شهرهای کوچک، نمایش محصولات کشاورزی و هنری، مسابقه دوی ماراتون، دوچرخه‌سواری، نمایشگاه هنری، جشن‌های قومی و نمایش‌های خیابانی خبر می‌دهد. (تصویر ۳-۳)

علاوه بر کارها و فعالیت‌های گروهی، فضاهای باز عمومی می‌تواند کاربرد شخصی نیز داشته باشد. به هر صورت فارق از کاربرد، موضوع مهم کل مبحث جدید فضای باز است که ممکن است فضای جمعی با قابلیت استفاده عموم باشد، یا فضایی که توسط یک گروه خاص و توسط ساختمان خاص نزدیک آن استفاده می‌شود؛ مانند محوطه برای راه رفتن، نشستن و بازی در سرای سالمندان (تصویر ۴۸-۳)، فضای مطالعه و زندگی اجتماعی در محوطه مدرسه یا دانشگاه و... (تصویر ۴۵-۴۲-۳). هیچ یک از اینها به لحاظ فنی فضای عمومی نیستند ولی به حس زندگی جمعی، اجازه ملاقات و گفتگو با دیگران کمک می‌کند. در این دوره از تحرک بالا و شیوه سریع زندگی، بیشتر افراد زندگی اجتماعی نسبتاً قابل پیش‌بینی در پارک محله، حیاط دانشگاه یا پلازای ساختمان اداری را به میدان شهری ترجیح می‌دهند.

بنابراین ما در این کتاب به گونه‌ای از فضاهای جمعی می‌پردازیم که ۱- دارای مالکیت عمومی و قابل دسترسی

اهمیت چنین محیط‌هایی برای عابر پیاده در شهر بسیار بیشتر از جذبه سادگی و زیبایی‌شان است، یا حتی از وقت‌گذرانی در فضای بیرون می‌باشد. به عقیده روان‌درمانگر جوانا پاپینگ^۳، صرف زمانی در کافه یا خرید در خیابان نه تنها بیشتر از یک تنوع خوشایند است، بلکه جزئی اصلی از زندگی سالم شهری است. وی معتقد است بیشتر ترس و بی‌اعتمادی شهرنشینان مستقیماً با فقدان فضای باز عمومی مرتبط می‌شود؛ جایی که گروه‌های متفاوت می‌توانند تعامل داشته باشند. اگر ما خانه را ترک نکنیم خودمان را با تخیلات ساخته تلویزیون و ترس‌های خود کامل می‌کنیم. در مقایسه، زمانی که شما بیرون و در دنیای واقعی هستید واقعیت مردم را می‌بینید؛ سن‌های متفاوت، گروه‌های مختلف، رابطه‌های متفاوت که می‌توانید از نزدیک مشاهده کنید (Morgan, 1996, 59). این رویارویی‌ها می‌تواند در ایجاد حس تعلق (مشترک) و سازگاری کمک کند که شالوده‌ای باشد برای رشد و شکوفایی زندگی شهری در یک جهان چند فرهنگی که بطور دائم در حال تغییر است.

موضوع اینکه حد و مرز فضای عمومی چیست و چه کسانی خارج از محدوده فضاهای خصوصی محسوب می‌شوند، برای تضمین قابلیت دسترسی فضا برای عموم، دارای اهمیت است. برای مثال برای برخی افراد همچون ساکنین سالمند مناطق مرکز شهر، فضای نیمه عمومی آتروم‌ها مکانی جذاب، با دمای کنترل شده و به لحاظ اجتماعی امن است که بسیار محبوب‌تر از فضای بیرونی است. در عوض مشکلاتی همچون تصرف فضا توسط گروهی خاص مانند افراد مسن به وجود می‌آید، بطوریکه مدیریت تصمیم به انتقال آنها به فضای دیگر می‌گیرد. این اتفاق در کریستال کورت^۴ در مینی‌پلیس رخ داد و مدیریت به خاطر تعداد زیاد سالمندان در اتریوم تمام سکوه‌های نشستن را حذف کرد.

بنابراین، اگرچه تنوع فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی در فضاهای باز شهری ممکن است محدودتر از دوران قرون وسطی باشد، اما امروزه دامنه آن به طور قابل ملاحظه‌ای بزرگ‌تر از آن دوران است. در عین حال شکل‌های جدیدی از فضای باز ظهور یافته‌اند که مورد حمایت بخش‌های خصوصی و عمومی

3- Joanna Poppink

4- Crystal Court

نوزادان، بچه‌های دبستانی فراهم می‌شود. فضای باز بیمارستان: یک حیاط، باغ، ایوان یا پارک که بخشی از فضای یک بیمارستان می‌باشد. چنین فضاهایی اغلب برای استفاده بیماران، ملاقات‌کنندگان، کارکنان و بعضی مواقع مردم عام تهیه شده‌است. آنها دارای کاربردهای درمانی و اجتماعی مهمی می‌باشند و دید بصری خوشایندی دارند. آنها دارای سطوح نرم و سخت یا ترکیبی از آن دو بسته به موقعیت و کاربرد هستند.

تاکیدهای اخیر بر روی فضاهای عمومی

چشمگیرترین تغییر در ایجاد فضاهای عمومی از زمانی که ویرایش اول این کتاب (در آمریکا) به چاپ رسید، مصوبات مرکز معلولان جسمی آمریکاه^۵ در سال ۱۹۹۰ بود. با توسعه حمایت‌های جامع از قانون مدنی سال ۱۹۶۴ برای تحت پوشش قرار دادن مردم معلول، ADA تبعیض در اشتغال، حمل و نقل عمومی، وسایل ارتباطی از قبیل تلفن همگانی و دیگر تسهیلات عمومی را منع می‌کند. ADA سعی دارد تا مردم ناتوان را با تمامی تسهیلات عمومی و برنامه‌های مربوط به سرمایه‌گذاری دولتی حمایت کند و با ارائه دستورالعمل‌های ویژه، دسترسی برابر و فرصت‌های برابر در حیطه عمومی برای تمام اعضای جامعه ایجاد کند. ما حمایت خود را از مقاصد ADA بیان می‌کنیم و طراحان را تشویق می‌کنیم تا تمام ابزارشان را در حل مسئله با موضوع ایجاد دسترسی به مناسب‌ترین و خوشایندترین روش به کار گیرند و در توصیه‌های طراحی به ملاحظات ویژه ADA اشاره می‌کنیم. آسیب‌پذیری در مقابل جرم و بالا بردن امنیت شخصی، همیشه یک عنصر مهم در طراحی، مدیریت و استفاده از فضاهای عمومی بوده‌است. تاکید زیادی بر روی این موضوعات در سال‌های اخیر وجود داشته‌است. ترس از جرم، مردم را به خصوص بعد از تاریک شدن هوا از خیابان‌ها، پارک‌ها، پلازاها و گذرهای عمومی دور می‌کند. این امر مانعی اساسی برای حضور در زندگی عمومی شهری می‌باشد. ترس از جرم بر روی زنان بیشتر از مردان تاثیر گذاشته و نیز کیفیت زندگی (زیست‌پذیری) در شهر اثرگذار است. دلیل قاطعی وجود

برای عموم باشد (پارک‌های محله، پارک‌های کوچک، برخی از فضاهای پلازا)، ۲- آنهایی که مدیریت و مالکیت خصوصی دارند اما در دسترس عموم هستند و ۳- آنهایی که دارای مالکیت خصوصی هستند و تنها در دسترس گروه خاصی از کاربران می‌باشد (ساکنان و کارمندان خانه سالمندان، کودکان و کارکنان در مراکز نگهداری کودکان، بیماران، کارکنان و ملاقات‌کنندگان در بیمارستان). به طور واضح انواع بسیاری از فضاها در این سه دسته ممکن است گنجانده نشده باشد؛ مثل باغ‌های عمومی، زمین‌های بازی، خیابان‌ها، دبیرستان‌ها، خانه فامیلی، پارک‌های اداری که ما آنها را حذف می‌کنیم چون تحقیقات مفصلی در مورد استفاده مردم از چنین فضاهایی وجود دارد.

برای انواع فضای باز ما در این کتاب تعاریف ذیل را پیشنهاد می‌کنیم:

پارک محله: مناظری از سبزه‌ها، درخت‌ها، منطق گل کاری شده که معمولاً در محله مسکونی واقع شده و برای گونه‌ای از کاربردهای فعال (ورزش، بازی، پیاده‌روی) و منفعل (نشستن، آفتاب گرفتن، استراحت) مجهز شده‌است. جزئیات استفاده براساس موقعیت و تراکم جمعیت متفاوت است.

پارک کوچک: پارک کوچک، به اندازه یک تاسه قطعه مسکونی است که به طور کلی توسط عابران محلی استفاده می‌شود.

پلازای شهری: فضای بیرونی سنگفرش شده در محدوده مرکز شهر که معمولاً به عنوان بخشی از ساختمان جدید مرتفع است. چنین پلازاهایی اغلب دارای مالکیت خصوصی هستند اما به طور کلی در دسترس عموم می‌باشد.

فضای باز پردیس دانشگاه: بخش‌های سخت و نرم از محوطه‌سازی که برای پیاده‌روی یا مطالعه، استراحت و بحث‌های اجتماعی به کار می‌رود.

فضای باز خانه سالمندان: فضای محوطه‌سازی شده برای پیاده‌روی، نشستن، تماشای کردن، باغبانی و مانند آن برای استفاده انحصاری ساکنین خانه‌های جمعی که برای افراد مسن طراحی می‌شود.

فضای باز مراکز نگهداری و آموزشی کودکان: این فضاها معمولاً شامل سطوح سخت و نرم و تجهیزات ثابت و قابل جابجایی می‌باشد. توجه اصلی به بچه‌های پیش‌دبستانی (۳ تا ۵ ساله) است اما گاهی اوقات فضاهایی برای کودکان نوپا،

بشکنند و نوآوری و ابتکار به خرج دهد. اما فضای عمومی نسبتاً محافظه کارانه تر است. نیازهای کودکان، افراد مسن، نیازهای فیزیکی و روانشناسی حیاتی آنهايي که در محیط‌های بیمارستان می‌باشد، بر هر تمایلی در نوآوری ارجحیت دارد. در ارتباط با ۷ نوع فضای باز مطرح شده در این کتاب، ما معیارهایی برای مکان‌های موفق مردمی، تبیین کرده‌ایم. ما معتقدیم در مواقع ممکن، یک مکان عمومی باید:

- جایی واقع شده باشد که دسترسی آسان داشته و در معرض دید مخاطبین و کاربران باشد.
- به طور واضح این پیام را منتقل کند که مکان قابل استفاده و برای استفاده شدن است.
- زیبا باشد و از محیط بیرون و هم فضای داخل جذاب باشد.
- دارای تجهیزات و مبلمان مناسب برای اکثر فعالیت‌ها باشد.
- احساس ایمنی و امنیت در مخاطبان ایجاد کند.
- در جایی که لازم باشد، رهایی از استرس و فشار شهری و سلامتی و احساس خوشایند مخاطبان را تقویت کند.
- زیرگروه‌های متفاوت مخاطب را جذب کند، بدون اینکه فعالیت آنها مزاحم دیگر کاربران باشد.
- محیطی را پیشنهاد کند که از لحاظ فیزیولوژیکی در زمان‌های اوج استفاده، با توجه به نور، سایه و جهت باد، راحت باشد.
- قابل دسترسی کودکان و افراد معلول باشد.
- برنامه‌هایی را در خود بگنجاند که مورد حمایت مدیریت فضا باشد.
- اجزایی را به کار برد که مخاطبین بتوانند دست کاری یا تغییر دهند (مانند محوطه شن بازی در مرکز کودکان).
- اجازه و حق انتخاب را به مخاطبین در پیوستن به مکانی و علاقمند شدن به آن از، طریق طراحی ساختار فضا بدهد.
- باید به سادگی و مقتصدانه با حداقل‌هایی که معمولاً در فضاهای خاص انتظار می‌رود، نگهداری و رسیدگی شود.
- ما این توصیه‌ها در جهت اطلاع‌رسانی به مخاطبان، طراحان و کاربران فضاهای شهری پیشنهاد می‌کنیم تا مکان‌های مردمی خوشایند، راحت، قابل دسترسی، مشوق، معنادار و زیبا فراهم کنند.

ندارد که نیروهای بیشتر پلیس یا محکومیت‌های بیشتر، جرم را کاهش دهد؛ یا افزایش دیوارهای حفاظتی یا سیم خاردار امنیت مردم را تضمین کند. دیدگاه جامعی بر ایجاد مشارکت بین دولت و شهروندان تاکید دارد تا راه‌حل‌هایی برای مسائل امنیتی تشخیص داده و اجرا شوند.

دیدگاه دیگری بر روی طراحی و مدیریت محیط ساخته شده، متمرکز شده است که به عنوان منع جرم از طریق طراحی محیطی^۶ شناخته شده است. بر اساس CPTED، در روند تعریف مشکل و اجرای راه‌حل‌ها، با ایجاد ارتباط بین بخش‌های خصوصی و دولتی و میان گروه‌های اجتماعی، پلیس و شهرداری منطقه، اجتماع تقویت می‌شود و به شهروندان اختیار مداخله و ابتکار عمل می‌دهد. ما به شدت از این دیدگاه و تاکید بر مشارکت عمومی حمایت می‌کنیم. یکی از مباحث طراحی، کاهش فرصت‌های بزهکاری و اجتناب از احساس آسیب پذیری / بی‌دفاعی می‌باشد تا اهدافی که ممکن است ناسازگار باشد تعدیل کند. مشخصاً هر موقعیتی باید کاملاً هم در شرایط فیزیکی و هم اجتماعی ارزیابی شود. این کتاب سعی دارد دانشی را در مورد این هفت فضای باز شهری انتقال دهد؛ تحقیقاتی که در زمینه محیط و رفتارشناسی صورت گرفته و به شکلی قابل درک و مورد استفاده مخاطبین، کاربران، طراحان و مدیران فضای باز ارائه می‌کند. ما دستورالعمل‌هایی را پیشنهاد می‌کنیم که تجربه شده‌اند تا اینکه تجویز شده باشند. ما امیدواریم این کتاب نه تنها در طراحی فضاهای باز جدید مفید باشد بلکه در طراحی دوباره و بازسازی پارک‌ها، پلازاها و مانند آن به خاطر تغییر در استفاده از فضاهای بیرونی و یا نوع مخاطب فضا، به کار گرفته شود. طراحی و باز طراحی فضاهای عمومی به روند مشارکتی نیاز دارد؛ به طوری که کاربران واقعی یا نمایندگان آنها در روند طراحی حضور داشته باشند. توصیه‌های برخواسته از تحقیقات نمی‌توانند جانشین مشارکت عمومی شوند. بنابراین ما این کتاب را به عنوان ارائه اطلاعات در روندی مشارکتی می‌بینیم تا اینکه آن را جایگزین کنیم.

اگر یک طراح مسئول طراحی یک موزه یا رستوران جدید باشد آزادی عمل بیشتری موجود دارد تا قالب‌ها را

People Places

Design Guidelines for Urban Open Space

Clare Cooper Marcus - Carolyn Francis

■ تحولی ژرف در استفاده از فضاهای باز عمومی در بسیاری از نقاط دنیا در جریان است. محله‌ها نیازشان برای پارک‌های متناسب را به صراحت مطالبه می‌کنند. مؤسسات ارزش ارائه فضاهای باز برای استفاده کارمندان را درک کرده‌اند. نیاز فزاینده به فضای مناسب برای نگهداری کودکان حس می‌شود و اهمیت محیط مناسب آموزش و بازی روز افزون است. توجه زیادی بر نیازهای خاص سالمندان، دانشجویان، کارکنان و بیماران بیمارستان‌ها به فضای باز، معطوف شده است.

مکان‌های مردمی که اکنون ترجمه ویرایش جدید آن را در دست دارید، همراه با جدول، تصاویر، کروکی و توضیحات کامل، توصیه‌هایی برای ایجاد انواع فضاهای باز کارا و لذتبخش بر پایه تحقیقات و مطالعات انجام‌شده، ارائه می‌کند.

در این کتاب تحقیقات موجود بر چگونگی استفاده و کاربرد فضاهای باز شهری آنالیز و به گونه‌ای که برای متخصصین و دانشجویان به راحتی قابل درک باشد بیان و دستورالعمل‌های کاربردی برای ایجاد فضاهای مردم‌وار ارائه شده است. هفت نوع از فضاهای باز شهری موضوع اصلی مباحث کتاب است: پلازاهای شهری، پارک محله، پارک‌های کوچک و بسیار کوچک، محوطه دانشگاه‌ها، فضای باز سرای سالمندان، فضای باز برای کودکان و فضای باز بیمارستان‌ها. فصل به فصل کتاب شامل مرور سوابق مطالعاتی موجود، ارائه نمونه‌های تطبیقی مصور و گویا، و بررسی نقاط ضعف و قوت هر نمونه است؛ همچنین شامل مجموعه راهنمایی‌ها و توصیه‌های طراحی مختص هر یک از انواع فضاهای باز می‌شود. ویژگی‌های شاخص کتاب عبارتند از:

- تفسیر واضح و خوانا از تحقیقات موجود در زمینه استفاده مردم از فضاهای باز؛
- توصیه‌های طراحی عملکردگرا که ارتباط کلیدی بین طراحی و بهره‌برداری است؛
- چک لیست بازنگری طرح که به طرح‌های برنامه‌ریزی و تجدیدنظر کمک می‌کند؛
- سازماندهی واضح و ساختار دقیق که همزمان برای طراحان و دانشجویان قابل استفاده است.
- مباحث مربوط به دسترسی، شامل مقررات ADA و طراحی فراگیر (مناسب برای تمام افراد اعم از ناتوان و سالم) و مسئولیت‌های طرح در کاهش آسیب‌ها و ناهنجاری‌های اجتماعی؛
- روندهای فراطراحی شامل ارزیابی بعد از استفاده و نحوه تملک فضاهای باز شهری؛
- اطلاعات جدید درباره انواع فضاهای باز، با توجه به امکانات جدید بیمارستان‌ها و مراکز مراقبت از کودکان و محوطه دانشگاه‌ها و اتفاقات و پیشرفت‌هایی که پس از دهه ۹۰ رخ داده است؛

مکان‌های مردمی برنده Merit Award in Communication از انجمن معماران منظر آمریکا، کتابی کاربردی است برای طراحان معمار، معماران منظر، برنامه‌ریزان شهری، طراحان شهری، انجمن‌های محلی و هر شخص و نهادی که با کیفیت فضای باز شهری مرتبط است ■

ISBN: 978-600-6509-43-3

شهرسازی
معماری و
کتابخانه تخصصی هنر

اصالت و قیمت این کتاب فقط با هوولوگرام اختصاصی «هنرکده کسری» تأیید می‌شود.